

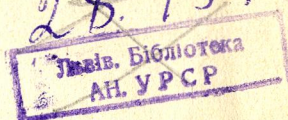

28.197

Д-Р ВОЛОДИМИР ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ

**УКРАЇНСЬКА НАУКА
ПЕРЕД
НОВИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Д-Р ВОЛОДИМИР ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ

УКРАЇНСЬКА НАУКА ПЕРЕД НОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

4213(24v)

Друкарня Наукового Товариства ім. Шевченка, Львів, вул. Чарнецького ч. 26.

Львівська державна
наукова бібліотека
№ 2500

I.

Усвідомляємо собі вповні ті труднощі, що з ними зустрічаються в нашій житті спроби формувати громадянську опінію в культурно-духових справах, серед яких наука займає одно з найважливіших місць.

На перешкоді в тому стоїть непереможений ще старий дух часу і об'єктивні нерадісні обставини нашого громадянського життя. Не замикаємо очей на труднощі, бо хочемо реально дивитись на нашу духовність. Але дивитися справам в очі не значить лякатися тієї дійсності, опускати безрадно руки й застосовуватись до тієї безвихідної дійсності. Реально глядіти на життя значить визнавати головний його закон: його право розвиватись, його гін до гори, його намагання розростатись. Тому на тім законі життя будуємо цю нашу спробу навітлити проблеми української науки. Будуємо з вірою в перемогу того закону, з вірою в перемогу життя над безвихідною дійсністю. Але щоб життя перемогло, мусить воно розвиватися та рости вгору. А щоб рости вгору, мусить воно мати напрям. Як у природі має все свою мету, свій образ, що дає напрям росту й розвитку..., так і в культурному житті розвій і ріст громадянського життя залежний від ідейного образу та Духа, що надають увесь напрям тому життю.

Витворювання всіх громадянських духових, а з тим і наукових цінностей залежить від того Духа, який є джерелом, першою та останньою рацією існування даного громадянства. Не замикаємо очей на те, що основа розвитку громадянств це їх матеріальний добробут. Але сам він не може бути самоціллю там, де йде про вищі форми громадянського життя. Добробут це тільки засіб для людини, щоб завершувати деякі вищі цілі і функції в громадським житті. Людина, що ставить собі за мету тільки матеріальний добробут, позбавляє себе всіх вищих завдань, всіх вищих прямувань і заперечує одну істину її людського існування: що людина створена на подобу Богу, що в людині живе вогненна туга за чимось вищим, піднеслим, та що без тієї туги позбавляє вона себе того, чим вона різниться від інших сотворінь.

Те вище піднесе життя — це світ Духа.

Живемо на грані двох епох і всі ми свідки найглибших потрясень усіх культурних основ окцидентального людства. Гине на наших очах світ старий, а серед важких мук та страждань народжується світанок нової епохи. Серед тих вікових струсів не хочемо згинутися в румовищах старого, але й не бажаємо стояти осторонь як німі свідки повстання нового світу. Хотіли б ми стати в однім ряді з тими, що в тяжких змаганнях зо старими ідеями, зо

старим світом темряви, бездушності, матеріалізму та духової пустки бачать проблески нового життя. Бо коли зродиться з тяжких змагань новий світ життя, то він буде немилосердний для тих, що наче видці придивлялися з вигідних безпечних місць до „іграшок життя”. Він викине цих „млявих та літєплїх” поза рамки нового життя... Але йти за новими ідеями, за новими духовими, культурними та науковими ідеалами не значить зривати всі мости за собою. Кожний громадський колектив мусить йти назустріч новому життю в гармонії з минулим, в гармонії з усіма творчими потугами свого минулого. Він мусить внести в це нове життя своє індивідуальне обличчя, викуте історією, історією, яку кожний тільки індивідуально переживає, а ніхто не може пережити за другого й завітчати новими формами життя. І тільки під знаком райдуги між творчим минулим і творчим майбутнім життям може громадський колектив як індивідуальна духова спільнота встоятись серед хаотичних вирувань і грізних симптомів розкладу в двобоях між революціями і реакціями повоєнного людства.

Всі ті глибокі духові потрясення мусять відбитися так чи інакше на одній з важніших ділянок духового життя, на науковій творчості, і тому бажаємо розглянути проблеми наукової кризи як загальною, так і конкретно щодо української науки під сучасну хвилю.

II.

Мусимо сьогодні з цим числитися, що по зліквідуванні наукових осередків у Радянській Україні одиноким науковим центром і осередком стане знову Галичина. Зв'язані з тим тяжкі завдання, тяжкі обов'язки і велика відповідальність. Труднощі щодо тих завдань, які мусимо собі усвідомити, в обмеженні матеріальних та територіальних можливостей розвою української науки тоді, коли збільшилися її вимоги та мета: Галичина мусить бодай частинно перейняти на себе не тільки репрезентування, але і властиву наукову та дослідну працю, яку несла до недавня ціла українська наука.

Отже при зовнішнім обмеженні виросли нові завдання, що майже переростають наші малі сили, враз із відповідальністю за долю української науки взагалі.

І тому саме, що йде тут про долю української науки і про те, чи вона буде жити та розвиватися, треба нам глибше призадуматися над актуальними завданнями й потребами української науки під сучасну хвилю.

Зачнемо від минулого.

Осередком українського наукового життя перед війною було Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Можна на основі деякої історичної перспективи уже тепер сказати, що блискучий розвій української науки, її розмах, її європейський рівень — зв'язаний з науковою діяльністю Тов. Шевченка у Львові. Тут було справжнє огнище, тут кристалізувалися всі новочасні почини української науки, тут українська наука вийшла вперше з тісних рамок на ширше форум і здобула собі признання серед наукових кол

інших європейських народів. Сьогодні можемо з гордощами говорити про той великий вклад у наш культурно-науковий дорібок, яким позначилися ті роки справжнього підєму української наукової діяльності.

Важне для нас, що ми спираємося на тім могутнім фундаменті, поглибленім і поширенім повоєнною науковою діяльністю в краю і на еміграції, який творить не тільки нашу дійсну наукову традицію, але дає нам змогу з тієї основи і на тій основі будувати й розвивати далі величний будинок української науки.

Але разом із тим мостом, що лучить наші нові змагання і причини з минулим, що лучить з тим солідним передвоєнним дорібком, треба ясно усвідомити собі, що змінилися цілі, методи, завдання науки і наукового досліджу, та що враз із глибокими потрясаннями нашого цілого духового життя в повоєнній добі виростає новий тип наукового дослідника і новий ідеал науки.

Ті зміни в духовій структурі окцидентальної людини, про які ми на вступі натякали, зміни, що основно захитали дотеперішні основи цілого духового життя, не залишилися без наслідків для наукових прямувань наших днів. Тому ми бажали б хоч коротенько над ними пригадуватися.

III.

Точною виходу для нас хай стане коротка характеристика наукових ідеалів XIX. в. Спробуємо сконфронтувати їх з тими новими вимогами, які ставлять до нас теперішні часи.

Щоб глибше підійти до завдань української науки, слід бодай зарисувати ті духові потуги, що тепер змагаються з собою, що творять зміст цілого нашого духового життя і мають свій глибокий вплив також на всі прояви науки. Отже мусимо протиставити собі дух XIX. в. і дух повоєнної доби, що тільки народжується, бо якраз на грані цих вікових та гігантських і духових змагань і потрясень стоїть не тільки ціле повоєнне людство, але також і ми, і ціле наше духове життя.

Ясна річ, іде нам тільки про головні провідні лінії, про головні напрямні, про головні точки зацепу, — бо ніхто тепер не може ще ясно вказати на шляхи, які в темряві промостять собі нові доспівуючі провідні ідеї повоєнного людства.

Здається мені, що всі найвизначніші представники духової окцидентальної еліти, себто ті, які шукають виходу з розкладу і румовищ окцидентального духового життя, прийшли до переконання, що найвиразнішою рисою духового обличчя XIX. в. був індивідуалізм. Можна б навіть поставити твердження, що XIX. в. це найвищий зеніт, до якого піднявся окцидентальний індивідуалізм і від якого починається його страхітливий та катастрофічний упадок. Гордий фаєтон — говорячи образowo — гордий фаєтон окцидентального індивідуалізму піднісся за високо і поражений блиском огня, до якого гордо прямував — але якому не дорівнював силою внутрішньої вартости, котиться з грізним лоскотом у діл, запалюючи кругом пожар. Ми всі самі свідки тієї непомітної детронізації індивідуалізму... тієї його катастрофи та упадку!

З індивідуалізмом кінчається великий відтинок європейської історії, який почався бунтом проти середньовіччя, виріс до духової сили в добі ренесансу, вибував до небувалих меж в XIX. в., а тепер проходить смертельну кризу.

В чому той індивідуалізм XIX. в.?

В еманципації людини від об'єктивних метафізично-релігійних онтологічних та етичних основ буття і в перенесенні ваги в нічим необмежені умові, волеві й чуттєві спроможності людини. Отже не йде тут про сам індивідуалізм, потрібний як творчий чинник у розвою людини, а про необмежений, вибуялий індивідуалізм, в яким конечно для розвою людини напруження між „можу” і „хочу” — лежить по боці необмеженого, безоглядного „хочу”. Історичні доби, що серед них народжується цей необмежений індивідуалізм, відзначаються звичайно великою диспропорцією між незвичайно високо розвиненою матеріальною культурою і дуже низьким духовим, етичним та моральним рівнем, або диспропорцією між цивілізацією і культурою.

Коли вроджена кожній людині жага побільшити та помножити свої сили не находить ніякого обмеження у вищих від людини законах надприродних (Божих) і у впливальних із них наказах етики — тоді ціла енергія звертається на збільшення матеріального панування над силами природи і на безоглядне фізичне панування над іншими. Тому такі індивідуалістичні століття це здебільша століття великої імперіалістичної, матеріальної, технічної та капіталістичної експансії людини, але водночас століття глибокого занепаду релігії, внутрішньо-духових вартостей громадянської та індивідуальної етики й усього того, що ми звикли називати внутрішньою культурою людини.

Нас тут передовсім обходить відношення індивідуалістичних століть до питань науки. Деякі роди наук, головню ж науки емпіричні (природописні і технічні), грають в індивідуалістичних сторіччях дуже велику ролю. Це зрозуміле — вони служать передовсім для зовнішнього поширення та експансії людини, помагають збільшити чи зберегти матеріальний стан посідання. Ще гірше тоді з науками духовими, що звичайно піддаються абсолютному впливові панівного матеріалістичного світогляду. Це потягає за собою зматеріалізованню і зраціоналізованню духових ділянок науки. Повстають тоді матеріалістичні та еволюціоністичні теорії, що всі явища людського життя, цілу історію людини раціоналізують або зводять до чисто матеріальних причин. Не потребуємо особливо вказувати, як фатально відбилося це зраціоналізуванню духових явищ на історичних, соціологічних, економічних і психологічних ділянках у наукових системах XIX. в. Людина, покладаючись виключно на нічим необмежену вищість свого інтелекту, вдумує різні логічно-раціональні суспільні, економічні, історичні еволюційні закони, які нібито силою своєї діалектичної логічності творять історію та двигають людство до щораз то вищих щаблів поступу. Як мало опираються сугестії тієї матеріалістичної діалектики навіть визначні мислителі, про це свідчить класичний вислів Освальда

Шпенглера, що „історію можна передсказувати”, себто згори раціонально обдумувати.

З тим загальним раціоналізованням науки іде в парі механізація і спеціалізація наукових ділянок. Дуже влучно назвав це явище австрійський соціолог Отмар Шпан атомізуванням. Через раціоналізування і механізування всіх наукових царин наступає їх атомізація, себто *гігантський розріст* науки, науки, що наче той Левітан своїми великанськими раменами придавлює всі ділянки життя, викликає потребу специфікувати все та механізувати. Наука спробою розбивається на тисячу окремих галузей, а ці знову діляться на нові галузки і так далі в безконечність. Це страшне розгалуження науки починається до того, що кожна з тих ланок усамостійнюється, кожна з них стає якоюсь комірчиною для себе, тратить зв'язок із цілістю, і переминюється в якийсь відірваний від цілоти і життя окремих механізм. Наука робиться ділянкою тільки для спеціалістів, відокремлюється, відгороджується від життєвих потреб, від сутніх питань, від усіх творчих життєвих починів і тратить через те увесь зв'язок із життям, а передовсім увесь вплив на життя. Наука як поле тільки для фахівців стає самоціллю. Як у мистецтві і літературі в XIX. в. виринуло гасло „l'art pour l'art“, так і в науці загомоніло: наука для науки. Не замикаємо очей на те, що та специфікація квантитативно поширила знання і вельми розширила наукові ділянки, зраціоналізувала найрізномордніші області життя — але одночасно ми свідомі того, що та квантитативна експансія знання не спонукала до творчих життєвих зусиль і змагань.

Не говоримо це тільки абстрактно: маємо на це застрашальний приклад з конкретного життя. Ніде та атомізація і механізація наукового життя не була так вкорінилася в XIX. в., як у Німеччині. Двадцять німецьких університетів з величезними наймодернішими науково-дослідними засобами, університетів, в яких зосереджувалася вся німецька наукова еліта, скапітулювало в один момент перед націонал-соціалістичними, для них здебільша несприймальними ідеями. Цей факт пророчисто свідчить, що німецькі високі школи, ці головні твердині німецької науки і культури, втратили увесь вплив на молоде німецьке покоління і на німецький загал. Вони втратили весь контакт з духовим життям німецького народу, втратили зв'язок із глибокими духовими потребами того народу, з провідними ідеями, які розворушують уми і запліднюють до творчих життєвих починів. Бо як інакше пояснити собі відсутність усього впливу на духове формування громадянської німецької опінії? Наука станула якраз поза дужками життя, поза дійсними сутніми інтересами того громадянства, а наукова еліта перестала бути тим, чим вона повинна бути: справжніми духовими провідниками народів. Причини того нерадісного явища можна добачувати в тому, що наука стала наче самоціллю, що втратила зв'язок із цілістю, що розпорошилась, розбилась на дрібні, нічим із собою непов'язані клітини, що втратила увесь життєвий сенс, а водночас сенс свого існування. Ясна річ, маємо на увазі всі пересічні явища офіційної німецької науки, а не світлі винятки, що проте не потверджують правила.

Щоб не було непорозуміння, хочемо зазначити: коли ставимося критично до науки XIX. в., не маємо на увазі точности і со- лідності науки, що все і всюди є основними прикметами наукового досліду, а відступлення від них позбавляє науковця права себе так називати. Ні, маємо на думці односторонній розвій оконечних і остан- ніх цілей наукової праці і досліду. Коли вони минаються з власти- вими завданнями науки, саме шукати та знаходити правду і служити нею життєвим та духовим потребам одиниці, громадянства, нації, держави, людства — тоді наука сама себе деградує з того високого місця, яке вона повинна займати в житті. Тоді наукою вислугую- ються інші для своїх, цій науці не все сприймальних цілей, а вона тратить свою найвищезначнішу і найчіливішу прикмету: суверенної, гідної та відважної служби для правди, для людини, для життя, для його творчих починів.

Цій не дуже величній картині стану науки в XIX. в., стану, що з великого оптимізму щодо поступу й матеріального успіху довів до крайнього песимізму, релятивізму й матеріальної катастрофи — дозволимо собі протиставити іншу, на мій погляд, світлішу картину, яка як реакція на цілі і методи науки XIX. в. ось на наших очах народжується. Очевидячки, вона родиться з духа того нового часу, з нових потреб повоєнного людства, що шукає виходу з румовищ, залишених XIX. віком із його високою матеріально-технічною, але слабою духовою та етичною культурою. Цей новий дух це просте заперечення індивідуалізму та цілого XIX. в. Він шукає собі інших союзників у боротьбі за духове оформлення і так нераз сягає по- над голови століть до середньовіччя, де знаходить духову аффінітас — він ненавидить передовсім це XIX., як висловився один із речни- ків того нового духа, Гонзаг де Рейнольд, автор славного твору: „L' Europe tragique“. Мабуть найліпше схарактеризуємо ці нові пробіски духового розвою заходу універсалізмом, що тепер на- роджується. Не одиниця, не окремий самовистарчальний осібняк, а щось, що стоїть понад людиною, щось, що індивідуальне лучить ув одну вищу універсальну цілість — але цього індивідуального не нищить — це вислів того нового універсалізму. Той універсалістич- ний дух проявляється тепер сильніш або слабше в усіх проявах життя: в шуканні за певними надіндивідуальним вартостями, в за- ступленні релятивістичних теорій XIX. в. — системою вартостевої оцінки, в щораз сильнішій обмеженні вільної конкуренції та індиві- дуалістично-капіталістичної господарки, в занепаді демократично- ліберальних систем, у нових колективістичних тенденціях, в від- родженні станових — корпоративних громадсько-державних устроїв та в новім значінні авторитетів у громадянській житті. Безсумнівно, це універсалістичне наставлення, що проявляється в сильнім обме- женні (але не знищенні) необмеженого індивідуалізму деякими за- гальними понадіндивідуальними онтологічними, етичними та ду- ховими нормами, впливає дуже сильно на зміну духового обличчя людини XIX. в. і на її відношення до питань науки.

Універсалістичні сторіччя це передовсім століття не такі ра- ціоналістичні, як віки індивідуалізму. Людський інтелект має свої межі — які йому ставить ірраціональний, надприродний світ

людської віри. Ясна річ, не віри в матеріальний поступ людства, а віри в вищі, понадлюдські, ірраціональні, надприродні сили. Універсалістичні епохи допускають сильніший вплив ірраціоналізму на людське життя і обмежують чистий раціоналізм.

З того випливає відношення універсалізму до науки. Мусимо ствердити, що наука як сума квантитативної експанзії знання в значінні індивідуалістичнім — знання, яке має зміцнити тільки зовнішню матеріальну експанзію, в універсалістичних добах грає меншу роллю, ніж у добах індивідуалізму. Наука в значінні чисто раціоналістичнім — тоді вже не одинокий регулятор життя. Наука універсалістична має зовсім інші завдання і сповняє цілком іншу функцію в житті, функцію куди вищу і куди більшу.

Новітня доба — каже уже цитований Гонзаґ де Рейнольд — дійсно зловживала людським умом. Вона вірила, що вистачить людину освічувати, щоб її зробити свободною і культурною. Але реакція проти зловживання критичного розуму почалась уже в XVIII. ст., а зросла в добі романтизму. Одначе тоді була вона тільки реакцією інтелектуальних кол — тепер захопила вона цілі народи. Людина сама хоче себе відбудувати, але в зовсім іншій змислі, як в типі модерної доби, себто в типі індивідуалістичного і ліберального громадянина”.

Отже як у всіх інших ділянках життя, наука універсалістичної доби буде більш обмежена. Її чисто раціоналістичний характер буде дещо обмежений тими ірраціональними силами, які нагадують людині, що її діла й почини — незалежні тільки й виключно від регулювання життя абстрактними раціональними законами, або матеріальними даними. Це спричинить трохи відмінне відношення між науками природничими і науками історично-духовими та гуманістичними. Очевидячки, не в тім змислі, що універсалістичні науки відвернуться від природописних наук, але що науки історично-духові і гуманістичні дістануть назад свої втрачені права і значіння. Крім світу природи буде признаний і світ людського духа та свідомість, що не все у світі Духа можна пояснити природними законами, іншими словами, що в історії, соціології, праві, філософічних системах діють крім природних ще й інші сили...

Зрештою, і в лоні самих природописних наук відбуваються тепер такі глибокі переміни, що потрясають їх дотеперішніми основами. Заперечення закону причиновости в фізиці (атомістика), теорія квантів визначного німецького вченого М. Планка, що негує тяглість матерії і взагалі упадок матеріялістичних поглядів у фізиці та механіці вказують на велику, майже революційну зміну поглядів класичної фізики, а саме заступлення матеріялістичного монізму вищим дуалістичним пояснюванням природних явищ.

Бачимо з цього, що і в природописних науках ідуть глибокі переміни в парі з глибокими змінами цілого світогляду*).

*) На ці питання звернув мені ласкаво увагу Вп. Радник Др. В. Левицький, за що на цім місці йому щиро дякую. До того питання пор.: В. Левицький: Революційні течії в сучасній фізиці, 1930. — Dr. Max Planck: Die Physik im Kampf um die Weltanschauung, 1935; Religion und Wissenschaft, 1938 i Vom Wesen der Willensfreiheit, 1936.

Отже наука в універсалістичній добі відрационалізується і відматеріалізовується, очевидячки, не коштом природничих наук, а навпаки, глибокий дуалізм не тільки в історично-духових, але навіть природничих науках переможе до недавня панівний матеріалістичний монізм.

Разом із тим гуманістичні науки визволяться з механістичного та атомістичного підходу. Світ історії, світ людських ідей не піддаються в тій мірі змеханізованню і якійсь чисто причиновій еволюції, бо тут все треба числитись із тим невідомим, ірраціональним, від людини незалежним, що однаково або не раз більше впливає на хід людських починів, як механічність причинових та раціональних законів. Отже вступаємо в добу сильного відмеханізовання історично-духових явищ.

Універсалістична наука виеманциповується теж від індивідуалістичної атомізації. Вона виходить від універсальності, від цілості, від загального, а тим самим від провідних ідей, які діють в історії одиниці, нації, держави, людства, і має все цю цілість і загальність на увазі. З тієї високої перспективи глядить вона на всі індивідуальні прояви. Всі індивідуальні, хоч би й найдрібніші події, набирають аж тоді глибоко сенсу, коли стануть у світлі тих загальних ідей. *Universalia ante res* — до тієї старинної універсалістичної засади зближається сучасна наука. Визнання світу Духа і світу ідей — та шукання відгуків і відблисків тих ідей в поодиноких індивідуальних явищах — ось нові шляхи, якими ступає універсалістична наука в протилежності до індивідуалістичної, що губиться в хаосі нічим не пов'язаних з собою індивідуальних явищ і не може підвестися до загального. Тому всім науковим універсалістичним починам присвічує сильна тенденція до синтези, до охоплення цілості явищ. З того слідує найважливіший висновок. Універсалістична наука відкидає індивідуалістичне гасло: наука для науки. — Коли універсалістична наука прямує в своїх остаточних найвищих цілях до синтези життя, коли вона оглядається на загальні ідеї, на світ Духа, але водночас не заперечує діяння індивідуально-матеріальних явищ — тоді універсальна наука служить передовсім людському, очевидячки вищому, а не тільки біологічному, життю. Наука зближається тоді до найважливіших потреб того життя, вона не стоїть осторонь усіх духових явищ того життя, не стає осторонь провідних ідей того індивідуального чи колективно-громадянського життя і стає дійсним скарбом одиниці, громадянства, нації, людства — скарбом, що від нього залежне в великій мірі вище існування народів. Коли наука вміє сповнити те високе духове завдання, коли вона кермує духовими функціями, тоді вона може мати великий вплив на творення та формування життя. Тоді наука перестає бути тільки чинником для побільшення чисто матеріальної експанзії, або декорацією життя, як це буває в індивідуалістичній добі, а стає справжнім внутрішнім збагаченням людини, стає однією з важливіших ділянок громадянського життя. Бо коли наука — тільки засіб до матеріальної експанзії — то вона перемінюється дуже скоро із засобу в самоціль і починає поневолювати саму людину, напр. так як теперішня машинова техніка. І тільки там, де наука —

засіб, та де вона служить людині, щоб досягнути якісь вищі цілі, стає вона чинником творчим...

Цією короткою спробою характеристики чи скоріш тільки нарисом завдань і цілей науки в індивідуалістичних та універсалістичних добах — наше питання висипується.

Може хтось заінтерпелювати, що це все має спільного з українською наукою і її завданням? Ми говорили про науку в загальному значінні, — це правда. Але все те відноситься однаково й до української науки та її конкретних завдань у найближчому майбутньому. Читачі найдуть у тих выводах натяки на те, якими шляхами ідуть тенденції духового розвою окцидентальної Європи, а водночас і тісно звязаної з ним науки. На наш погляд, порушені тут проблеми вповні відносяться і до української науки, якщо вона не має залишитись позаду, а хоче йти поруч із тими духовими течіями, які досіпають серед повоєнного людства. Отже все сказане про загальні проблеми теперішньої європейської науки, відноситься мутатіс мутандіс і до української, при чому, ясна річ, треба взяти під увагу і її специфічні завдання. Про ці останні тут не будемо говорити, бо вони випливають частинно з загальних напрямних, а частинно будуть виринати в конкретних випадках. Тут ішло нам тільки про головні, загальні лінії і головні напрямні, а скоріш про застанову над тими головними напрямними; це може послужити як субстрат до дискусії. Бо на наш скромний погляд конкретна розв'язка тих питань залежить головно від напрямних, а не навпаки.

Зреасумуймо тільки коротко:

1. Уявляємо собі майбутній розвій української науки в дусі універсалістичним, у тім дусі, який нам ближчий, нам, що маємо в своїй культурі навіть більше універсалістичних візантійських першів, ніж окцидент.

2. Майбутні наші наукові завдання не в експансивності і в зовнішньому квантитативному поширенні, а в інтенсивності та квалітативному поглибленні.

3. В піднесенні духового рівня української науки.

4. В зближенні її до життя і до духових потреб громадянства.

5. У відматеріалізованні і відмеханізованні української науки; цей момент вважаємо за дуже важний, бо офіційна совітська українська наука піддалася цілковито впливові марксістського матеріалізму.

6. В вимогах синтетичного досліду й у звязанні науки з нагрівальними духовими потребами українського громадянства та з його провідними ідеями.

7. В найтіснішій контакт з науковим життям і науковими проблемами інших європейських народів.

Коли українська наука зуміє хоч частинно сповнити ті завдання, на які ми тут натякали, то вона стане дуже важним і незаступним духовим чинником українського громадянського життя, стане одним із провідних духових органів українського громадянства, відзискає втрачений вплив і авторитет та буде фактором, який зможе творити і формувати українське життя.

Повертаємось до вихідної точки наших коротких міркувань.

Виглядає так, що Галичина стане знову вогнищем української науки, як це було вже до війни. Але справді оживитись зможе тут українська наука тоді, коли пройде той глибокий процес переродження, квалітативного піднесення та запліднення творчими ідеями — інакше вона може так само стати мертворожденою дитиною, як велика кількість наших інших починів. Бо йде тут не тільки про матеріяльне забезпечення української науки, але й про її духове оздоровлення й переродження.

128.197

Львів. Бібліотека
АН. УРСРЛьвівська державна
наукова бібліотека
№ 2500

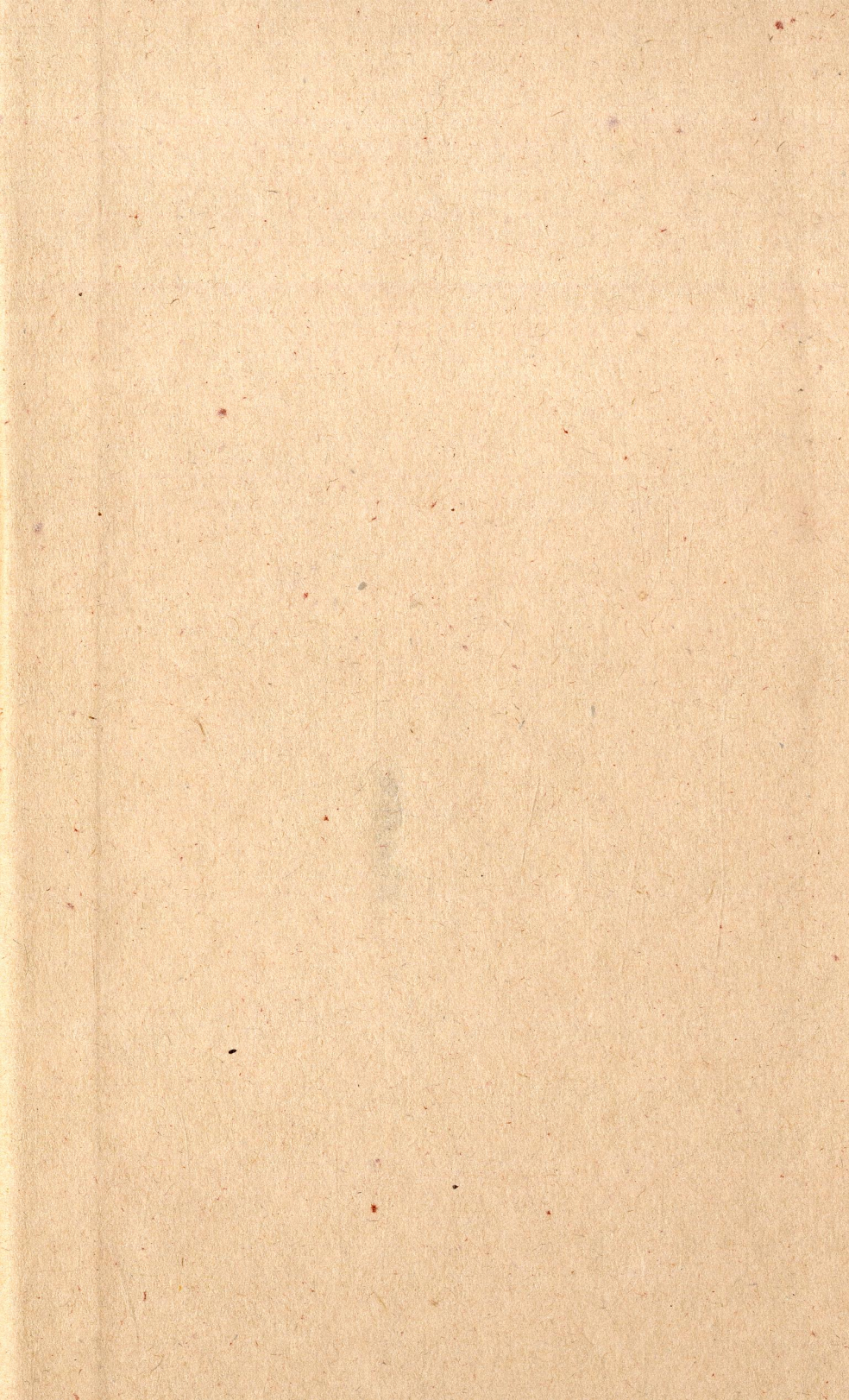
0,36 (1986)

PA

2500

25000 י"א